

ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Ο ΘΟ ΔΩΡΑΚΗΣ ΓΡΙΒΑΣ

Μιὰ ἀρχαὶ σίκογένεια ἀφιεπετάσθη. «Τῶν Γριβαίων τὰ κόκκαλα». Τὸ πρωτεπαλλήκαρο τοῦ Πανουριᾶ. Στὸ κάστρο τοῦ Παλαιμῆδος. Γρίβις καὶ Φωτούρας. Μιὰ τραγωδία στὸ Παλαιμῆδι. 'Η Γριβαίνα καὶ τὸ φεῖδος. Ο Θυδωράκης στην ἔξωσι τοῦ Θεωνος. 'Η φιλοδοξίες του, δ θάνατός του.

"Η μεγάλη και πολεμική γενεά τῶν Ιοιβαίων ἔχει τές όρζες την στά μεσαιωνικά χρόνια, ἀρχέσθαι από τοὺς Μπουαΐνους πού διέπρεψαν ὡς ἡγεμόνες και δύλαρχογοι ἄλλοι στὴν Ἀλβανία, ἄλλοι στὴν

Ρούμελη ή στὸ Μωριά.

Ἐνας Θεόδωρος Μπούας Γρίβας, τιμαιούχος τῆς Ἀκαρναίας στά 1583, ὑποκοινούμνος ἀπό τὴν Ἑνετική Δημοκρατία, ἐμάζευσε τοὺς ἀσφαλῶντας τὸν Λούστρον, καὶ μαζὶ μὲ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Γκίνου νῦψων τὴν σημαία τῆς Ἐπαναστάσεως, κατέλαβαν τὴν Ἀθηνὰ καὶ ἥραβούσαν πάντας τὴν Γιάννεναν. Ἄλλα τὸ γενναῖο αὐτὸ ζίνημα τοὺς δὲ ἐπέτιχε. Οἱ Γκίνους Μπούας Γρίβας σποτώθησε στὴ θέση ποὺ λέγεται ἄκομα «τοῦ οὐ Μπούας» αὐλάκι, καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Θεόδωρος πέθανε στὴν Ἰθάκη, διουν εἰχε πάει γιὰ γιατούρην τὶς πληγές του.

Στὰ κατοικήσαντα χρόνια, στὰ 1770 τρείς Γριβαίτοι, δὲ Χρήστος, δὲ Τσέλιος καὶ Κάωστας ὑποκινηθέντες ἀπὸ τὸν 'Ορλάδφ, ἐσήκωσαν μπαϊάκια στὴν Ρούμελη. 'Απέξω ἀπ' τὸν Ἀγγελόκαστρο δώσαντε φοινικῶτα μὲν ξηρά πολέμουσαν λιονταρίσσια μὲ τὸ σπαθί στὸ χέρι μὰ εἰχτὸν νὰ κάνουν μὲ πολὺνάριθμο ἔχθρικο στρατὸν κ' ἐπεσαν καὶ τὰ τρία δέσφιμα μὲ 30 παλληζάρια τους. Οἱ ντόπιοι δεύχηνται ἀκόμα τὰ τὴν θέσιν αὐτὴν ἦν δηπότα δυνοιάζουν «τὸν γεριβαίον

Ο Θοδωράκης Γερίβας, δήμος μας, ήταν Πρεβεζιανός. Γεννήθηκε στά 1797. Άπο μικρός, 16 χρονών άκοψι, άκολουθησε την κλέφτηκαν ζωή, στα κλάδοι, στα λημέρια του Πανούσια. Ο δοξασιανός αυτός άμαρτωλος άγαπαυόσε σανν παιδί του το «Γερβότουλο» και προσπαθούσε —μάτι του κάκου— να μετριάζει τη ζωηράδα, για νά μη χαθεί α-δικα.

Στό σάλπισμα τοῦ 21, δ Θωδωράκης Γρίβας, 24 ἐ-
τῶν τότε, βρέθηκε ἔτοιμος στὸν πρώτην γραμμὴν τῆς
φωτιστικῆς. "Ἐλαύε μέρος σου εἰλοσὶ μάχες καὶ παντοῦ
διασκέψῃς μὲ τὴν ὄμηρον του καὶ τὴν ἀσυλλόγιστην παλ-
ληκαριά του. "Ἐλεγαν μάλιστα πώς κρατοῦσες ἀπάνω
του τὸ ἐτίμιον ἔν λό τῷ ν Μ πο ν σι ω γ>
και γι' αὐτό το βόλι δέν τὸν ἔπιανε ποτέ! ...

*Αμα τὸ Μεσολόγγι ἔπειτα στὰ χέρια τῶν Τούρκων, δ. Γερίβας πήγε στ' Ανάπλι δυον ἡ Ἐπαναστατικὴ Κυβερνητὴ τὸν διώρυστο φούροβαρχο τοῦ Πλαυμηδίου. Οἱ Ἰμραζίμις μη μπορῶντας νὰ πάρων μὲ πλέονε
οὐ φοβερὸν αὐτὸν κάστρο, φαντάστηκε πᾶς Ήτα κατέφερνε νὰ τ' ἀποχήσῃ μὲ τούρκικες κουπονητήριες. Σήμης λοιπὸν ἀπὸ τὸ Γερίβας μὲ διάφορες υποσχέσεις τὰ κλειδιά τοῦ Κάστρου, μὰ δ. Γερίβας τοῦν παραγγείλει τὸ ἄθραντα ἔκεινα λόγια :

— Πέστε τού Μαριάμη πώς τά κλειδιά τοῦ ΙΙαλαιμηδιοῦ ρρέ μονται στή μπούκα τῶν κανονιῶν κι' ἀς ἔρθη νὰν τὰ πάρη !...

Είμαστε στά 1827. Ο Θεοφράκτης, σπουδηγός τώρι, με τα παλλήν κάρια του κρατάει πάντα το Παλαμήδη. Απέναντι στόν "Ιτο-Καλέ" είναι τα πυροσωμένα δύο Σουλιώτικα όχηγοντας Φωτιόμαρςς. Η άποστασίς είναι σε πεντακόσια μέτρα και ο έμφυλιος πόλεμος έχει άναψει σε λόρδος μεταξύ των δυο ελληνικών φρουρών. Κάθε μέρος βροντάει το κανονίδι, η μπαλές πέφτουν μέσα στην πόλι του Ναυπλίου και σκοτώνουν τους άθωσίους 'Αναπλιώτες. Μιόν μέρα μάλιστα παρεβούν το δάκρυλον ήπειρούδιο.

στα συνέργεια το ακολουθόν επειδούσον :

Σ' ἔνα δέντρο του Παλαιμάνιου ἦν καρεμασμένα μερινά τουφέκια τῶν παλληκαριῶν τοῦ Γρίβα. "Εξαφνα πέφτει μιά μπέμπα καὶ σπάζει τὰ κοντάκια τῶν τοντοφάνων. Ο Γρίβης ἀνάψει ἄπο τὸ θυμό του, βλαστήσει τὸ Φωτομάρα, καὶ καλεῖ τὸν ἐπιψιορθωτὴ τῶν δόλων του, τὸν δινομαστὸν Σκάγανην, τὸν Τριπολιτισώτη.

— Σκάγιανην, τοῦ λέει ἄγρια, νὰ φτειάξεις τὰ κοντάκια! Κοί-
ταξεις καλό νὰ μου τά κάνης δμοια κι' ἀπαράλλαχτα, γιατὶ ἀλλοιω-
σοῦ τὸ πῆρα τὸ κεφάλι!...

Ο τουφεκῆς φοβήθηκε καὶ τὸ βράδυ - βράδυ γλυπτόραει ἀπὸ τὸ πίστω μέρος τοῦ Παλαιμνηδιοῦ, ἀπὸ τὴν Πρόδονα, καὶ φεύγει στ' Ἀγάπλη, γιὰ νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν του. "Αμα τῶμασθε ὁ δὲξύθυμος Γρίβας, γίνεται ἔξω φερῶν. "Ο θαπαρχηγὸς του, ὁ Γιαννάκης Σουλτάνης καὶ ἄλλοι, τοῦ εἰταν :

— Ἀρχηγέ, μὲς τις φοβέ-
ρες σου μᾶς ἄδιωξες τὸ μά-
στορον. Πῶς μποροῦν τὰ κον-
τάκια νῦν γινούν ὅμοια καὶ
διπαρόλλητα; Τώρα ποιὸς
θὰ μᾶς διορθώνῃ τὰ του-

φέκια μας ;

‘Ο Θρόνος της φάνηκε μετανοιωμένος. Κι’ ό Σουλτάνης βλέποντάς τον ἔστι, ξεθάρροψε καὶ τοῦ εἰπε :

— Καπετάνιε, αὖ μοῦ δίνης υπόσχεσι νὰ μὴ τόνε σκοτώσης οὔτε νὰ τόνε δεῖρης, ἐγώ θὰ βάλω τὸν ἑαυτό μου ἐγγυητή και θὰ σου τόνε ἔναρξέω ! ... Μᾶ ἀν τόνε πειράξης θῶντας δική μου προσβολή !

— Καλά, δέν θα τοῦ κάνω τίποτα! ἀπάντησε ὁ Γρίβις. Σύνε
νά μου τόνων φέρως.

Κατερρέων σε: «Ανάπτι και σε καμπούσια ώρα φεραντες ανάπτων το Σάκαγιανην, τὸν τουφεξῆν. Ο Θεόδωράκης ἔκεινη τὴν ὥρα ἔργωνε. «Βανας σκλάβος τοῦ στρατηγοῦ. Τούρχος μπήκε καὶ τοῦ τὸ εἶπε. «Ο Θεόδωράκης ἔκανθιμώνει, ἀγριεύει, ἀράταιει τὸ σπαθί και χύνεται ἔξω νὰ σφάξῃ τὸ Σάκαγιανην ποὺ είλε για μὲν τὸν φύγην! Μὰ σε μιά στιγμή θυμήθηκε πώς ήταν ἐγγυητής τῆς ζωῆς του δὲ Σουλτανῆς και σκάζει ἀτο τὸ κακό του. Μή μποροῦντας να κρατήσῃ τὸ θυμό του θέλοντας οὐπον νὰ ξεθυμάνει, γυρίζει κατὰ τὸν ἄμιοδο σκλάβο και μὲ μιά σπαθιά τοῦ παίρνει τὸ κεφάλι! Κείνη τὴ στιγμὴ φανερώνεται ἔκφινική η δούλια του η Ἀράπισσα, βλέπει τὸ πτώμα του σκλάβουν κάπου νὰ σπαρταρεῖ, φαντάζεται πότε θὰ τήνε σφέξουν κι' αυτή και τὸ βάζει στὰ πόδια ξεφωνίζοντας. Παιίσουν δοριούνται κατὰ τὴν εν τὰ πια το Ἡ Μιλιτιά δη, χώνεται πανασά, θέλει νά κρυψη στὶς Βενετούανικες τακαρούμβες, μα στὴν ταραχή της γλυντούραιει και πέφτει μέσα οπι στέρεον τοῦ νεροῦ, κ' ἔτου πνίγεται και ή δύστυχη η Ἀράπισσα! Κανεὶς δὲν τὴν εἰδεῖ. Τὸ πτώμα της ἔμεινε πολλὲς μέρες μέσα στὸ νερό και τὸ ἐμόλυνε. Ήπιαν πολλοὶ λέπουν τὸ νερό ἔκεινον και πέθαναν.

·Ο ἐμφύλιος πόλεμος ἔξακολουθοῦσε ἐν τῷ μεταξύ. ·Ο Γρίβας κρατοῦσε καλά τὸ Παλαιμῆδι καὶ δὲν τὸ παράδινε σέ κανένα.

Τότε δὲ Κολοκοτρώνης θέλοντας νὰ συγκεντρώσῃ τὴ δύναμι τῶν δῆλων στὰ χείρια του — ἀπὸ εὐγενικά βέβαια καὶ αἰσθατὰ φιλοδοξία — προσπάθησε νάπάρτη αὐτὸς τὸ Παλαμηδὸς χωρὶς αἰματοχυσία μὲ τὸ καλό. Στελένει λουποῦ καὶ φωτάει κυρφά τὸ Γερίβα τι θέλει γιὰ νὰ τοῦ παραδώσῃ τὸ ἄπαντα κατήχο. Ο Θεοφράκτης της 25,000 γρόδια καὶ τὰ δῆλα τοῦ ἰδίου του Κολοκοτρώνην. Ο Γέρος τοῦ Μωράι αντέτι ἵη φορὰ ἔπεισε ἔξο. Απατήθηκε καὶ ἐδωσε ὅτι τοῦ ζητήσεις δὲ πονηρὸς Θεοφράκτης, ὃ δύπολος ἐπήρει τὰ χρήματα καὶ τὸ δῆλα ἀλλὰ παρέβη τὴ συμφωνία καὶ γελούσης ἀπίγια στήην κοφή τοῦ Παλαμηδοῦ μὲ τὸ πάντημα τοῦ Κολοκοτρώνη, πον δὲ μπορούσε βέβαια νὰ διαλαλήσῃ τὴ δωροδοξία.

Οταν πιὰ τέλειωσε δ ἐμφύλιος, δ Γρίβας παρέδω-
ης Γρίβας σε τὸ Παλαιῷδη στὴν Κυρέηνοι, καὶ κα ἔβησε κα-
'Ανάπτι μὲ τὰ παλλήλωνα του. Κάθε μερα ἔγινε περίπατο κα-
βάλλα σ' ἔννα ψιλοφό διτι μὲ τὰ πιστόλια τοῦ Κολοκοτρώνη κρεμα-
σμένα προκλητικα στὴ σέλα! Κ' έννα θυμάσια τρά ματα αετά,
λάφυρο τοῦ Κολοκοτρώνη ἀπὸ τὸ χαλασμό τοῦ Δαμαλητ.

Τό έπεισόδιο αυτό δυνάμισε τό μένος του Κολοκοτρώνη **έναντι** του Γρίβα. Και άλλα περιστατικά **ἄρον** ερμ κάνανε όπτε ή δυό μεγάλες οίκογένειες, Κολοκοτρώναιων και Γρίβαιων, νά τρώγωνται για χρόνια πολλά μεταξύ τους.

Ο Γρίβας είχε πάρει γυναικά του την κόρη της Μπουμπουλίνας, δύορρφη Σπετσιωτούπολη, ανάθρεψμένη με την αυτηρή ήθυκή της γενιάς της. Κάποτε λοιπόν, στα 'Οδομανικά χρόνια συνέβη το ακόλουθο νότιτικο έπεισσόντο :

Ο "Οδυν" με τούς ανθρώπους του, τούς Βαναρούς ἀξιωματικούς και μερικούς οικογένειες στην πόλη του Αγάνων, βγήκαν για ἔξοχην διασκέδαση, ἔξι ἀπό τον "Ανάπλι", στην Τίρυνθα. Μετά το γεύμα καπετανίστες πήγαν και ἔσπλωσαν πειδό πέρα ἀπό τούς ἄντρες πάνω στην ἀνοιξιάτικη χλόη. Ο Γοΐβας με δύο θρόβες φλόγων του, είγανε δική τους παρέα. Εξανακάρα, κατά τις ἀνοιχτότες.

ειδώλων οικίας της λαρέως, σεράνου, κατόπιν της ουρανούποιες.

Τή γειτνιάνα την είχε πάρει ό υπνος. «Αξέφωνα, πεπιέται τρομαγμένη και μπήγει τις φωνές. »Ένα φειδι διέβη τρυπώσει κάτω από τα φουστάνια της και σφραγίζει είχε ζώστι πατακούρεα τα ποδιά της! Τρέχανε πολλοί να τήνε την πρόθησην και μάλιστα οι Βαναροί προσθυμάτεροι, μά ή κόρη της Μπουμπουλίνας έσθωντας:

— «Οχι, εσείς, όχι!... Τόν μάντρα μου νά φέρετε, τόν καπετάνιον τραγούδινον!

Θιδωράκη !...
"Ετρεξε τότε ὁ καπετάν Θιδωράκης μὲ γυμνή τὴν πάλα —**«χάρωρέ !»**— καὶ σκότωσε τὸ φείδο.

Στὰ μετέπειτα χρόνια, δι-
ταν ἡ πρωτεύουσα τοῦ Κρά-
τους είχε μεταφερθεῖ στὰς
Αθήνας, ὅ Γρίβας ἐσυκοφαν-
τῆθη δι τὸ θέλαι ν' ἀνατρέψῃ

